

Матић Вучо, ГЛУХО ДОБА
Роман, издање Т. Кона

Два писца младих генерација скратила су своја лична имена да би их везали у једно књижевно име; и довршили су две заматане књиге заједничким радом; и објавили да је то почетак серије романа који ће дати реалистични приказ целокупног нашег јавног и приватног друштвеног живота кроз четрдесет година наовамо; а довршиће то ако, и како "Бог дадне и судбина хтедне", како обичаваше бележити један стари летописац. Ово последње речено нису поручили аутори романа, него каже овде потписани рецензент. А каже то не као узречицу, и не као опомену, него као реалну полазну тачку за оно што потражује од једног обимног књижевног дела које га је занимало, и које је из више разлога запоштовао.

У оним речма летописца има правилна мисао о животу и правилно осећање живота у смислу том да над животом владају тајне, васеленски и судбински мотиви. Бог даје, судбина хоће; управља дакле човечанством једна милостива, једна окрутна моћ: блага љубав и неумољиви декрет. Отуда, при свакој практичној замисли о управљању друштвом, и при свакој уметничкој замисли о друштву, мора се у основу схватања узети велики принцип судбине: са ~~оба~~ ^илика, са љубављу и са декретом, и са најјачим ~~и~~ ^идејством, са трагиком.

Постоји један чудесни симбол заједнице ~~и~~ ^идва мотива у принципу судбине. У Риму, на Капитолу, види се кованичка статуа Марка Аурела, римског цара и филозофа стоика, који је гонио хришћане, и исповедао да је судбина декрет, и да човеку остаје само стоичко трпљење опредељенога. Али зна се да та статуа није цар Марко Аурел, него цар Константин, победилац паганства и хришћанин-светац, који је исповедао да је судбина љубав. Стајала је та дивна статуа ~~и~~ ^ипред задубином Константиновом у Риму, потоњом чувеном базиликом Латеранском, и тек у позном средњем веку пренесена била на Капитол, и постала Марко Аурел. Историја у метности то зна, и свет то зна, и све је у реду. Ево како. Тај јахач, коме у скулптури мало премаца има, није марциални, поносити лични витез, него је свих тајана свесна духовна фигура. На коњу седи као да у други свет путује; једном руком лабаво држи узду, а другом чини у простор крај себе благ покрет којем имена нема, који није ни пова ни гест,

